

ARHAVİ OYUNLARI

MEMET'İNA

Arhavi halkoyunları içinde yerini almış olan Memet'ina, kız-erkek karma olarak oynanan oyunlarımızdan birisidir.

Memet'ina oyunu figürlerini tarlada yapılan belleme imecesinden almıştır. Oyunun başlangıç figürü bele ayak basımını temsil etmektedir ve oyunun da temel figürüdür.

İmece sırasında evli ve abla-yenge konumunda bulunan bayanlar bekar erkek yakınlarına da evlenebilecekleri kız bakmaktadırlar. Kızın fizik güzelliği yanında çalışkanlık önde gelen özelliklerden biridir.

Bu oyun hakkında Sn Musa KazımYücel Özbirinci'nin notu;

“Bence bu oyunda Mısır ayıklama ve “okurçolu” da canlandırılıyor.”Okurçolu” elle yapılan bir işlemdir.Ancak oyunda el hareketleri ayağa uyarlanmış ve vucüt şekli de buna uydurulmuştur.Erkekler gurbet sonrasında (hasattan sonra) memlekete gelirlerdi.

Buradaki türkünün de aslında oyunla çok ilgili olmadan söylenmiş olduğunu düşünüyorum.

İmecede verilen molalar oyunun türkü bölümünü temsil etmektedir. Genellikle erkek ve bayanların birlikte buldukları imecelerde sesin daha duyulur olması nedeni ile erkekler türkü söylemektedirler.

Bu oyunun türküsü de mısır tarlasında yapılan bir imeceye aittir.Erkekler kızları hicvederek

kazalım tarlaları,

atalım tohumları,

mısırlar yeşerecek,

çalışkan insanlar,

öldüklerinde, mezarında

çiçekler açacak

Anlamının çıkacağı şeklinde sözler olup çalışkan ve yardımsever insanların öldüklerinde bile ödüllendirilecekleri ve mezarının çiçek bahçesi gibi güzel olacağı anlatılmaktadır.

Bir türküde ölüm temasının da türküde geçmesi ölümden sonra yeniden doğuş (reenkarnasyon olayı) gerçekleşeceği anlamı da taşıyabilir.

NARİNA

Narina oyunu Arhavi'nin Dikyamaç köyünde oynanmaya başlanmıştır. 1979 yılında arkadaşlarım Mehmet Numanoğlu'nun nişanı ve Ahmet Tamtabak'ın düğünü için Ankara'dan Orçaylılar Kültür Yardımlaşma Derneğinin erkek halkoyunları ekibini götürmüştüm. Köyde orta yaşın ustunde olan bayanlar bu oyunu oynuyorlardı. Süre olarak figür tekrarı yaparak çok uzun oynuyorlardı.Ben misafir sayıldığım ve oraya Halkoyunları ekibi götürdüğüm için onları izleyebildim.

Oynayan bayanlarla konuştum, bu oyunu ne zamandan beri biliyorsunuz. Size kimler öğretti diye sorduğumda çok eskiden beri bu oyunu oynadıklarını ve Çerkez bir gelin tarafından öğretildiğini söylediler

Ben de oyunun figürlerini ezberledim. Bir kağıda figürleri çizerek notlar tuttum ve Ankara'ya gelince oyunun geçişlerini yaparak Arhavi oyunları içinde yerini almasını sağladım.

Oyun bir beğendirme oyunu olup türkü eşliğinde oynanmaktadır. Türkü sözleri de doğaçlama olarak bayanlar tarafından söyleniyordu. Dikyamaç köyünde duyduğum mısırları iki dörtlük olarak kayıt altına aldım ve oyunculara bu iki dörtlüğü ezberlettim.

Dere tepe gezerim de

Tepede gül dizerim.

Ben babamın evinde de

Böyle nazlı gezerim.

Tepenin arkasında da

Ay mısın güneş misin?

Söyle bana sevdiğim de

Benden geçecek misin?

Bu iki dörtlükteki sözler anonim olup, daha sonra;

Dzden sonra tepelik de,
Yolun sonu dikenlik.
amın altı imenlik de,
Konup seni beklerim.

Tepede gl kalmadı da,
Derede su kalmadı.
Gönderdim ben dedemi de,
Baban seni vermedi.

Tepeden ay görünmez de,
Işıksız köy seçilmez.
Severler sevilirler de,
Dere büyük geçilmez.

Drtlklerini de ben yazarak okunmasını sağladım.
Oyun adını NARİNA koydum ancak bu sözlerin ikinci misralarından sonra;
Rinanay nay, rinanay rinanay nay nay rinanay nay. Şeklinde nakaratı bulunmaktadır.

SARI ZAMBAK

Sarı Zambak oyunu Arhavi’de düzenli olarak oynanmakta olduğu, ancak oyunun bir adı olmadığı ve Arhavi ekibi kurulduğunda o zaman ekipte olanlardan birinin ‘‘Bu oyunun adı da SARI ZAMBAK olsun ‘‘ demiş ve bundan sonra bu oyun bu adla oynanmaktadır. Kız erkek karma olarak, türkü eşliğinde oynanmaktadır.

Bu oyun Arhavi dıőında oynandığında Rahmetli Yaşar Turna’nın güftesi olan ,
Arhavi’den biz gelduk, Arhavi’den biz gelduk
Bu geceyi Őenlettuk,bu geceyi Őenlettuk.
Bir tanesinden başka, bir tanesinden başka,
Hepsini kardeş ettuk, hepsini kardeş ettuk.
Şeklinde türkü söylenirdi.
Yaylanun imenine, yaylanun imenine,
Koyverdum keçileri, koyverdum keçileri.
Merak etme sevduęum, merak etme sevduęum,
Gnderdum elçileri, gönderdim elçileri.

Kizilaęaç fidani,kizilaęaç fidani,
Göęe mi ıkacaksun, göğe mi ıkacaksun.
Evlende de murat eyle, evlen de murat eyle,
Bekar mi kalacaksun, bekar mi kalacaksun.

Komik bir örnek dörtlük;

Portakal ağacında, portakal ağacında,
Bi limon bi portakal, bi limon bi portakal.
Bizi seven kızların, bizi seven kızların,
Biri kr biri topal, biri kr biri topal.

ARHAVİ CANLISI

Bu oyun figür özellikleri olarak Karadeniz oyunu görünümündedir. Arhavi'nin sahil şeridinde olması nedeni ile hem Artvin oyunlarından hem de Karadeniz oyunlarından etkilenmesi doğaldır.

Oyun kemeçe veya tulum eşliğine oynanabilmektedir. Çok hareketli bir oyun olup Karadeniz oyunlarından olan Üç ayak oyununa benzemekte olup küçük farklılıklar göstermektedir. Günümüzde gençler tarafından çok sevilen ve oynanan bir oyundur.

Hareketli bir oyun olması nedeni ile bu isim Rahmetli Cengiz Günel ve rahmetli Yaşar Turna tarafından verilmiştir. Figürlerin dizilişi yapıldıktan sonra müziği Yaşar Turna tarafından bir Trabzon türküsü olan "Gökte yıldı ay misun, kemeçeme yay misun" müziğinden esinlenerek kendine özgü olarak özel bir ritimle müziği yapılmıştı. İlk zamanlarda sadece kemeçe ile oynanıyorken daha sonra Tulumla da oynanmaya başlamıştır.

PAPİLAT

Oyun adını Arhavi'nin şimdiki adı Arılı olan köyünden almaktadır. Bu köyün özelliklerinden biri de tüm evlerinin köy düzlüğünde toplanmış olmasıdır. Evlerin birbirine yakın olması doğal olarak beşeri ilişkilerin de yoğun olmasını sağlamaktadır.

Figürleri memet'ina oyununu andırır ancak figürler farklıdır. Çok seri ve hızlı hareketlerle erkekler tarafından oynanır.

Oyun öncesinde:

Papilat vur yerlerde,
İzi kalsın dizlerin.
Karşıkı tepelerde,
Yankılansın seslerin.

Dörtlüğü söylenmiş olup, oyunda türkü söylenmemektedir. Düzlükte ayak izleri kalacak kadar sert oynanmasını ve arada atılan naraların karşı tepelerde bulunan köylerden duyulması gerektiğini bu oyunu oynayacaklara duyurmaktadır.

DAMAT BAĞLAMA

Bu oyun laz ilçeler içinde sadece Arhavi'de oynanan bir oyundur. Yetmişli yılların ortasına kadar sahnede oynanmış ve ondan sonra uzun yıllar oynanmamış ve unutulmuştur.

2001 yılında Ankara'da Bu oyunu daha önceden bilen, Ali Rıza Kababulut, Osman Kababulut, Cavit Özkosif, İlyas Özkosif ve Musa Kazım Yücel Özbirinci ile görüşülerek bu oyunun unutulmaması ve gelecek nesillere kalması için yeniden oynanması gerektiği vurgulandı

Figürler tek tek değerlendirildi. Musa Kazım Yücel Özbirinci'nin onayından sonra 2001 yılında Ankara'da Arhavi gecesinde Halkoyunları ekibi tarafından sahnede oynandı.

Bu oyun belli kuralları olmadan düğünlerde Komut verebilen insanlar tarafından da oynatılmaktadır. Oyunun özelliği doğaçlama söylenen sözlerle kız tarafından birinin damadı övmesi ,aile birliğinin önemi konusunda sözler söylemesi ve Kız tarafınca kavrulmuş fındık,ipek mendil ve belli kişilere oyalı havlu vermesi ile zenginlik kazanmaktadır.

Kız erkek karma olarak oynanmaktadır.